

Terjeszti a Magyar Posta

Alsónémedi Hírmondó

Alsónémedi Önkormányzatának tájékoztatója

XVI. évfolyam ünnepi kiadás 2007. március 15.

Tisztelettel hívjuk és várjuk Alsónémedi lakosait

2007. március 15-én 10 órára a katolikus és a református istentiszteletre,
azt követően **10⁴⁵ órára** a Kossuth utcai iskolaépület falán elhelyezett emléktáblához,
és **11 órára** a Szabadság térre az

**1848-49-es forradalom és szabadságharc
évfordulója tiszteletére rendezendő megemlékezésre!**

Ünnepi beszédet mond: Dr. György Balázs Alsónémedi polgármestere

„Oh magyarok istene, add jelit,
Ha a kenyértörés elközelít,
Hogy az égben uralkodol még te
A magad s néped dicsőségére!”

Petőfi Sándor

FÖLTÁMADOTT A TENGER...

Föltámadott a tenger,
A népek tengere;
Ijesztve eget-földet,
Szilaj hullámokat vet
Rémítő ereje.

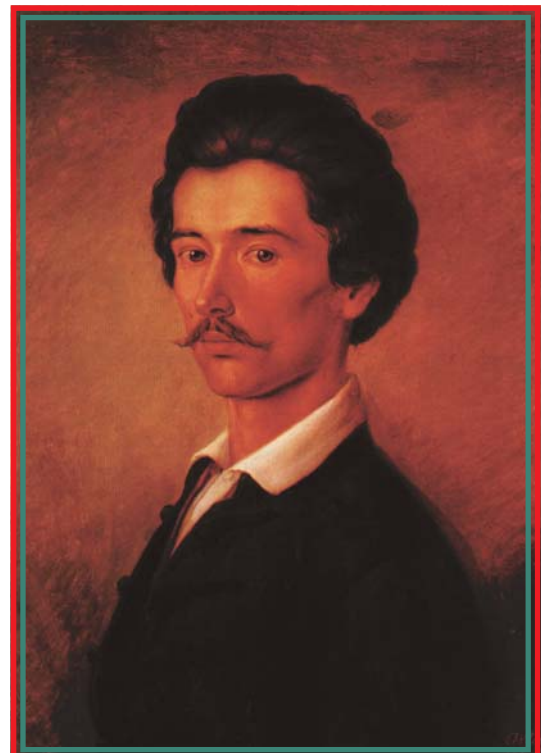
Látjátok ezt a táncot?
Halljátok e zenét?
Akik még nem tudtátok,
Most megtanulhatjátok,
Hogyan mulat a nép.

Reng és üvölt a tenger,
Hánykódnak a hajók,
Súlyednek a pokolra,
Az árboc és vitorla
Megtörve, tépve lóg.

Tombold ki, te özönvíz,
Tombold ki magadat,
Mutasd mélységes medred,
S dobáld a fellegekre
Bőszült tajtékodat;

Jegyezd vele az égre
Örök tanúságul:
Habár fölül a gálya,
S alúl a víznek árja,
Azért a víz az úr!

(Pest, 1848. március 27–30.)

Ki volt Halászy Károly? Rövid kor- és életrajz

Ócsa temetőjében nyugszik Halászy Károly, az 1849-ben kivégzett honvédszázados, tanító. Némi helyismeret alapján és a helytörténeti munkákból is megállapítható, hogy a mártír tanítót két község – Ócsa és Alsónémedi – lakossága is saját hőseként tartja számon és tiszteli. **Nem véletlenül.**

Halászy Károly, a kiváló református rektor Alsónémedi egyházának és iskolájának szolgálatában állt, ott fejtette ki a forradalom és szabadságharc alatti tevékenységét is. Ócsa hősevé sem egyszerűen a hosszú történelmi múltú s szoros szom-

szedságú települések lakói, főként prédikátorai és tanítói közt kialakult kapcsolatok révén válhatott. **A sors úgy hozta,** hogy Haynau térségünkön átvonuló egységei néhány társával együtt Ócsán állították hadbírószám elé, s miután forradalmi tetteit halállal büntették, itt is végezték ki. **Tehát nem csoda,** hogy mindkét faluban hősként tisztelik.

Halászy Károly méltó párja azoknak a nemcsak helyileg jelentős történelmi alakoknak, akik a korábbi egy-két évszázad során szereztek hírnevet maguknak és községüknek.

Petőfi Sándor A SZABADSÁGHOZ

Oh szabadság, hadd nézzünk szemedbe!
Oly sokáig vártunk rád epedve,
Annyi éjen által, mint kísértet,
Bolygott lelkünk a világban érted.

Kerestünk mi égen-földön téged
Egyetlenegy igaz istenséget,
Te vagy örök, a többi mind bálvány,
Mely leroskad, egy ideig állván.

S mégis mégis számkivetve voltál,
Mint a gyilkos Kain bujdokoltál,
Szent nevedet bitóra szögezték,
Érkezésedet hóhérok lesték.

Megszűnt végre hosszú bujdosásod,
Sírba esett, ki neked sírt ásott,
Bevezettünk, s uralkodás végett
Elfoglaltad a királyi székét.

Te vagy a mi törvényes királyunk,
Trónusodnál ünnepelve állunk,
Körülötted miljom s miljom fáklya,
Meggyúlt szíveink lobogó lángja.

Oh tekints ránk, főséges szabadság!
Vess reánk egy éltető pillantást,
Hogy erőnk, mely fogy az örömláztól,
Szaporodjék szemed sugarától.

De, szabadság, mért halvány az orcád?
Szervedésid emléke szállt hozzád?
Vagy nem tettünk még eleget érted?
Koronádat a jövőtől félted?

Ne félj semmit, megvédünk... csak egy szót,
Csak emeld föl, csak mozdítsd meg zászlód,
S lesz sereged ezer és ezernyi,
Kész meghalni vagy diadalt nyerni!

S ha elesnénk egy szálig mindnyájan,
Feljövünk a sírbul éjfél tájban,
S győztes ellenségednek megint kell
Küzdeni... kísértő lelkeinkkel!

(Pest, 1848. március 27-e előtt.)

Petőfi Sándor EGY GONDOLAT BÁNT ENGEMET...

Egy gondolat bánnt engemet:
Ágyban, párnák közt halni meg!
Lassan hervadni el, mint a virág,
Amelyen titkos féreg foga rág;
Elfogyni lassan, mint a gyertyaszál,
Mely elhagyott, üres szobában áll.
Ne ily halált adj, istenem,
Ne ily halált adj énnekem!
Legyek fa, melyen villám fut keresztül,
Vagy melyet szélvész csavar ki tövestül;
Legyek kőszirt, mit a hegyről a völgybe
Eget-földet rázó mennydörgés dönt le... –
Ha majd minden rabszolga-nép
Jármát megunva síkra lép
Pirosuló arccal és piros zászlókkal
És a zászlókon eme szent jelszóval:
„Világszabadság!”

S ezt elharsogják,
Elharsogják kelettől nyugatig,
S a zsarnokság velök megütkezik:
Ott essem el én,
A harc mezején,
Ott folyjon az ifjui vér ki szivemből,
S ha ajkam örömteli végszava zendül,
Hadd nyelje el azt az acéli zörej,
A trombita hangja, az ágyudőrej,
S holttestemen át

Fújó paripák
Száguldjanak a kivitt diadalra,
S ott hagyjanak engemet összetiporva. –
Ott szedjék össze elszórt csontomat,
Ha jön majd a nagy temetési nap,
Hol ünnepélyes, lassu gyász-zenével
És fátyolos zászlók kíséretével
A hőseket egy közös sírnak adják,
Kik érted haltak, szent világszabadság!

(Pest, 1846. december.)

Halászy Károly rövid életrajza

Halászy Károly 1812-ben, Szent Mihály havának elején született Rákoscában. *(Az anyakönyvi kivonat szerint Szent Mihály havának 13. napján keresztelték. Az akkori egyházi szokás szerint a keresztelés dátumát jegyezték fel, ami a születés után néhány nappal következett.)*

A Halászy-család a felvidéki Gömör megyéből származott. Károly iskoláinak alsóbb osztályait Vere-segyházán végezte, s onnan a losonci és a pápai gimnáziumokba került. **Mé-rnök szeretett volna lenni**, de miután apja csekély jövedelme ezt nem engedte meg, a tanítói pályát választotta. 1831-ben Kisorosziban kezdett tanítani, s itt vette nőül Csáthi Szakács Teréziát, a kisoroszi református lelkész lányát. **Haláláig boldog családi életet éltek, házasságukból öt gyermek – három fiú és két lány – született.** A felnőtt kort csak a két lány élte meg.

Kisorosziból 1835-ben Váchar-tyánba költözött, ahol két évig, mint tanító és jegyző tevékenykedett.

Innen Alsónémedi-be lett meghívva, ahol, mint rektor, haláláig dolgozott. **Munká-ját elismerték.** 1841-ben több tanítóval együtt „jó erkölcsi magaviseletükről és tanítási szorgalmatosságukról különösen dicsértettek”.

Halászy nemcsak szűkebb hivatásával, hanem a nép egyéb gondjaival is lelkiismeretesen foglalkozott. 1844 nyarán a megyei közgyűléshez fordult és kötelezni kívánta az uraságot, hogy az általa használt úrbéres föld után kilencedet és tizedet ne szedjen. „A falusi népiszkolai tanítói pályát mindeddig folytonos ború fődözte – írta továbbá beadványában – s már derülni sejteném azt, midőn a jelen országgyűlésen a népnevelés helyét nemes szívére véve s a népnevelők méltatlan helyzetét is becses figyelmére méltóan, azoknak leendő jobb sorsukról lényegesen gondoskodik.”

Az 1848. év tavaszán Halászyhoz iratok érkeztek, melyekben a népet felszólították arra, hogy fegyverkezzen és a dühöngő szerbeket, kik a magyarokat kiméletlenül rabolták, megfé-kezzék. **Ő akkor lelkesítő beszédet tartott** s Némedi község lakóit fegyverbe szólította és hadi gyakorlatokat szervezett. Halászy Károlyt kinevezték hadnagynak és egy jómódú gazdát, Végh Lászlót pedig őrmesternek. Nem sokkal ez után a nemzetőrök parancsot kaptak, hogy vonuljanak a délvidéki Szenttamásra. Halászyt ezen a csatatéren főhadnagynak nevezték ki, s egy magasabb rangú főtiszttel együtt Budára küldték. Ott Kossuth Halászy Károlyt a délvidéki harcokban való helytállása miatt századosi ranggal jutalmazta, s miután küldetésének eleget tett, szabadságolta családjához Alsónémedibe, hol állását, mint rektor, ismét elfoglalta. Ettől az időtől kezdve Halászy Károly a tanítói- és a helyettes jegyzői munkájának élt, mellette a sebesült honvédek részére tépést (kötszer), fehérneműket és pénzadományokat gyűjtött.

1849. június 23-ra virradóra igen nagy csapat orosz katonaság érkezett Alsónémedibe, s őket még aznap egy csapat vasas német is követte. A bírótól kenyeret, zabot és harminc kocsi előállítását követelték. De mivel aki csak tudott – lóval és

kocsival – elmenekült, az igényt a bíró nem volt képes teljesíteni. Ezért öt azonnal száz botütésre ítélték, amit az utca közepén azonnal végre is hajtottak. **A bíró, Garai Ferenc**, a kilencvennyolcadik ütés után félholtan esett le a deresről. A bírót, Halászyt és a református papot, Vörösmarty Józsefet, letartóztatták, náluk házkutatást tartottak. Halászynál megtalálták századosi csákóját, melyet durván a fejére vertek, a paphoz hozzákötötték a magyar zászlót és mindkettőjüket a bíróval együtt, vasra verve Ócsára szállították. Itt, mint a gonosztevőket, fákhöz kikötötték; a katonák durván bántalmazták és sértegették őket. Este bezárták őket egy parasztházba, s másnap haditörvényszék elé kerültek. Röviden végeztek, mint ellenségnek szokás, **Halászy Károlyt halálra ítélték.**

Halászy társai a rektor érdekében mindent elkövettek, hogy a halálbüntetéstől megmentsék, de ő nem alkudott meg, bátran viselkedett. „Amit tettem, hazám iránt tettem, - honvéd hadnagy voltam, újra az lennék, ha önök elbocsájtának és újból szükség volna rá.” – szölt bíráihoz. Hóhé-r híján golyó általi halálra ítélték. Visszavezették a siralomházba, ott is mindvégig bátran viselkedett. A siralomház az úgynevezett Teleky-féle kastélyban volt.

1849. július 25-én hajnalban a Teleky gróf tulajdonát képező kasznári uradalmi tiszti udvarnál egy kis gödör elé térdelpeltették. „Ártatlan vagyok, Istenem, áldd meg e szegény magyar hazát, most és mindörökké, ámen.” Ekkor a három „serezsák” fegyvere eldőrdült, Halászy Károly halva bukkott a gödörbe, kilehelve jó lelkét.

Kontra Sándor, a volt ócsai öreg rektor, csináltatott egy korporsót, felment a hadbíró-ság elé és megkérte őket, engedjék meg Halászyt sírjából kivenni és az ócsai temetőbe eltemetni. Meg is engedték azon feltétellel, hogy semmi ceremónia ne legyen, minden a legnagyobb csendben történjen. A ma is álló sírkövet is Kontra Sándor indítványára, önkéntes adakozásból állíttatta a Pest megyei református tanítók közössége.

Halászy Károly mártírsága nem volt hiábavaló. Személyes példája mélyen beleivódott a némediek, ócsaiak tudatába. Annak a harcnak eredményeként, melynek ő bátor katonája volt, falvaink jobbágysága is a birtokos parasztok rangjára emelkedett.

Halászy Károly ócsai sírját tavasszal ma is ellepik az emlékezés és a tisztelet virágai.

Nemzeti dal.

Talpra, magyar, hi a' haza!
Itt az idő, most vagy soha!
Rabok legyünk vagy szabadok?
Ez a kérdés, válaszokat! —
A' magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

Hó! sírjaink domborulnak,
Unokáink leborulnak,
És áldó imádság mellett
Mondják el szent neveinket.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk.

Petőfi Sándor.

Le 1848. március 15-én levitották a magyar katonák a magyar szabadságért a magyar szabadságért a magyar szabadságért.

Petőfi Sándor 15-DIK MÁRCIUS, 1848

Magyar történet múzsája,
Vésőd soká nyugodott.
Vedd föl azt s örök tábládra
Vésd föl ezt a nagy napot!

Nagyapáink és apáink,
Míg egy század elhaladt,
Nem tévének annyit, mint mink
Huszonnégy óra alatt.

Csattogjatok, csattogjatok,
Gondolatink szárnyai,
Nem vagytok már többé rabok,
Szét szabad már szállani.

Szálljatok szét a hazában,
Melyet eddig láncotok
Égető karikájában
Kínosan sirattatok.

Szabad sajtó!... már ezentul
Nem féltelek, nemzetem,
Szívemben a vér megindul,
S éled a félholt tetem.

Ott áll majd a krónikákban
Neved, pesti ifjuság,
A hon a halálórában
Benned lelte orvosát.

Míg az országgyűlés ott fenn,
Mint szokása régóta,
Csak beszélt nagy sikeretlen:
Itt megkondult az óra!

Tettre, ifjak, tette végre,
Verjük le a lakatot,
Mit sajtónkra, e szentségre,
Istentelen kéz rakott.

És ha jó a zsoldos ellen,
Majd bevárjuk, mit teszen;
Inkább szurony a szivekben,
Mint bilincs a kezeken!

Föl a szabadság nevében,
Pestnek elszánt ifjai!... -
S lelkesülés szent dühében
Rohantunk hódítani.

És ki állott volna ellen?
Ezren és ezren valánk,
S minden arcon, minden szemben
Rettenetes volt a láng.

Egy kiáltás, egy mennydörgés
Volt az ezerek hangja,
Odatört a sajtóhoz és
Zárját lepattantotta.

Nem elég... most föl Budára,
Ott egy író fogva van,
Mert nemzetének javára
Célozott munkáiban.

S fölmenénk az ős Budába,
Fölrepültünk, mint sasok,
Terhünkötől a vén hegy lába
Majdnem összeroskadott.

A rab író't oly örömmel
S diadallal hoztuk el,
Aminőt ez az öreg hely
Mátyás alatt ünnepelt! -

Magyar történet múzsája,
Vésd ezeket kövedre,
Az utóvilág tudtára
Ottan álljon örökre.

S te, szívem, ha hozzád férne,
Hogy kevély légy, lehetnél!
E hős ifjuság vezére
Voltam e nagy tetteknél.

Egy ilyen nap vezérsége,
S díjazva van az élet...
Napoleon dicsősége,
Teveled sem cserélek!

Pest, 1848. március 16.

Mit kíván a magyar nemzet.

Legyen béke, szabadság és egyetértés.

1. Kivánjuk a' sajtó szabadságát, censura eltörlését.
2. Felelős miniszteriumot Buda-Pesten.
3. Évenkénti országgyűlést Pesten.
4. Törvény előtti egyenlőséget polgári és vallási tekintetben.
5. Nemzeti őrsereg.
6. Közös teherviselés.
7. Urbéri viszonyok megszüntetése.
8. Esküdtszék. képviselet egyenlőség alapján.
9. Nemzeti Bank.
10. A' katonaság esküdjék meg az alkotmányra, magyar katonáinkat ne vigyék külföldre, a' külföldieket vigyék el tőlünk.
11. A' politikai statusfoglyok szabadon bocsáttassanak.
12. Unio.

Arany János NEMZETŐR-DAL

Süvegemen nemzetiszín rózsza,
Ajakamon édes babám csókja;
Ne félj, babám, nem megyek világra:
Nemzetemnek vagyok katonája.

Nem kerestek engemet kötéllel;
Zászló alá magam csaptam én fel:
Szülőanyám, te szép Magyarország,
Hogyne lennék holtig igaz hozzád!

Nem is adtam a lelkeket bérbe;
Négy garajcár úgyse sokat érne;
Van nekem még öt-hat garajcárom...
Azt is, ha kell, hazámnak ajánlom.

Fölnyergelem sűrke paripámat;
Fegyveremre senki se tart számot,
Senkié sem, igaz keresményem:
Azt vegye hát el valaki tőlem!

Olyan marsra lábam se billentem,
Hogy azt bántsam, aki nem bánt engem:
De a szabadságért, ha egy íznyi,
Talpon állok mindhalálig víni.

